

Μάθημα: ΛΟΓΙΚΗ-ΦΙΛΟΣΟΦΙΑ

Β' και Γ' Λυκείου

1. Περιγραφή – Γενικοί Σκοποί:

Το μάθημα Λογικής-Φιλοσοφίας αποτελεί επιλεγόμενο - εξεταζόμενο μάθημα για την Κατεύθυνση «Κλασικών και Ανθρωπιστικών Σπουδών» στη Β' και Γ' Λυκείου και διδάσκεται τέσσερις (4) διδακτικές περιόδους την εβδομάδα. Η επαφή των μαθητών/τριών με το γνωστικό αντικείμενο της Φιλοσοφίας και της Λογικής γίνεται για πρώτη φορά στη Β' Λυκείου.

Η διδακτέα ύλη του μαθήματος καθώς και η διδακτική μεθοδολογία, δηλαδή το «τι» και «πώς» διδάσκεται, λαμβάνει υπόψη τρεις πραγματικότητες: πρώτον, την απουσία προγενέστερης επαφής των μαθητών/τριών με το αντικείμενο της Φιλοσοφίας και της Λογικής, δεύτερον, το γεγονός ότι το μάθημα δεν διδάσκεται πάντοτε από ειπαιδευτικούς ειδικευμένους/νες στη Φιλοσοφία και τη διδακτική της και τρίτον, το γεγονός ότι αποτελεί επιλεγόμενο, πλην όμως εξεταζόμενο, μάθημα. Συνεπώς, ο σχεδιασμός, η δομή και το περιεχόμενο του μαθήματος ικανοποιεί τις πιο πάνω πραγματικότητες, χωρίς να παραβιάζει τη θεμελιική συμβολή και αξία της Φιλοσοφίας στις δεξιότητες του διαρκούς αναστοχασμού και της κριτικής σκέψης.

Λαμβάνοντας υπόψη τη ρευστότητα που χαρακτηρίζει τον όρο «Φιλοσοφία», και συνεπώς την αδυναμία οριστικής απάντησης στο ερώτημα «Τι είναι η Φιλοσοφία», το παρόν Αναλυτικό Πρόγραμμα κινείται ακριβώς στους δρόμους που ορίζει η φιλοσοφική σκέψη δηλαδή σε μία διαφορετική σύλληψη και θεώρηση της πραγματικότητας, που οδηγεί σε μία διαφορετική στάση ζωής, και στην καλλιέργεια δεξιοτήτων του «κρίνειν» και του «σκέπτεσθαι», όπως διαμορφώθηκαν από την αρχαία ελληνική-φιλοσοφική σκέψη – κατά τη γένεση δηλαδή της Φιλοσοφίας – μέχρι και τη σύγχρονη δυτική φιλοσοφία.

Το ενδιαφέρον επικεντρώνεται σε αυτές ακριβώς τις παραμέτρους που θα καταστήσουν τους αυριανούς ανθρώπους, πολίτες και επιστήμονες, ικανούς να απορροφούν και να σκέφτονται αντιλαμβανόμενοι/νες τη διαρκή εξέλιξη της γνώσης. Το μάθημα εξετάζει ζητήματα όπως «το φιλοσοφικό ερώτημα», «η φιλοσοφική σκέψη», «το φιλοσοφικό επιχείρημα», «ο άνθρωπος και ο κόσμος», «η Φιλοσοφία και η επιστήμη», η «Φιλοσοφία και η κοινωνία», «η Φιλοσοφία και η ιστορία», «η Φιλοσοφία και η τεχνολογία», «η Φιλοσοφία και ο πολιτισμός», «η γλώσσα, η σκέψη και η πραγματικότητα», «η σκέψη πάνω στη σκέψη», «η λέξη και το νόημα», «η δομή της γλώσσας και η δομή της σκέψης», «η λογική των επιχειρημάτων», «η αλήθεια και η αληθοφάνεια», «ο νους», «το καλό», «το δίκαιο», «η αρετή», «η ηθική πράξη», το «Ωραίο», «το Υψηλό» κ.ά. Αν και τα θέματα αυτά εξετάζονται στη διαχρονική τους διάσταση, ακολουθώντας δηλαδή τους σημαντικότερους σταθμούς του ανθρώπινου στοχασμού από την αρχαία ελληνική Φιλοσοφία μέχρι και τον σύγχρονο δυτικό στοχασμό, το μάθημα δεν είναι ιστορικής φύσης, αλλά αποσκοπεί - κατά κύριο λόγο - στην ανάπτυξη και καλλιέργεια εκείνων των δεξιοτήτων που θεωρούνται αναγκαίες στην αναζήτηση του ορθού λόγου.

Το μάθημα εστιάζει στη γονιμοποιό δύναμη της φιλοσοφικής πολυφωνίας, όπως εμφανίζεται στις επιμέρους φιλοσοφικές ιδέες και θεωρίες και στοχεύει στην άσκηση των μαθητών/τριών στον κριτικό έλεγχο και την αποδόμηση των δογματικών θέσεων περί της μίας και σωστής σκέψης ή της μίας

ορθής και εξαντλητικής θεωρίας. Η επαφή με τις επιμέρους θεωρίες δεν γίνεται γραμμικά-χρονικά, δηλαδή ιστορικά, αλλά στη βάση επιμέρους «Θεματικών Ενοτήτων» εντός των οποίων η γραμμική-χρονική και ιστορική διάσταση του περιεχομένου της Φιλοσοφίας αποικτά νόημα και καθίσταται λειτουργική για τη σύγχρονη σκέψη. Η καλλιέργεια της κριτικής σκέψης των μαθητών/τριών επιχειρείται μέσω της ελευθερίας, αλλά και των ορίων που προβάλλει η πολυφωνία των φιλοσοφικών θεωριών και των επιμέρους φιλοσοφικών κλάδων (Γνωσιολογία, Μεταφυσική, Λογική, Φιλοσοφία της Επιστήμης, Φιλοσοφία του Νου, Ηθική, Αισθητική, κ.ά.). Συγκεκριμένα, η εξέταση των επιμέρους ιδεών και εννοιών ακολουθεί τον δρόμο της πνευματικής ελευθερίας που διανοίγεται με την πολυπρισματική θεώρησή τους στην πορεία του χρόνου, δηλαδή από την προσωκρατική μέχρι και τη σύγχρονη δυτική φιλοσοφία, αλλά οφείλει να επιστρέψει στο ιστορικό παρόν και μέλλον των μαθητών/τριών δίνοντας λύσεις σε σημαντικά ερωτήματα που τους/τις απασχολούν και οδηγώντας τους/τις στον μέγιστο δυνατό βαθμό αυτογνωσίας, αυτοσυνειδησίας και αυτοκαθορισμού μέσα στο ιστορικό και κοινωνικό γίγνεσθαι.

2. Η σχέση με τους βασικούς άξονες του «Αναλυτικού Προγράμματος για τα Δημόσια Σχολεία της Κυπριακής Δημοκρατίας»

Το Αναλυτικό Πρόγραμμα της Λογικής-Φιλοσοφίας είναι οργανωμένο και δομημένο σύμφωνα με τις βασικές αρχές του «Αναλυτικού Προγράμματος για τα Δημόσια Σχολεία της Κυπριακής Δημοκρατίας», στόχος του οποίου είναι η προετοιμασία των νέων ανθρώπων με σκοπό την ενεργή και δημιουργική συμμετοχή τους στο κοινωνικό, πολιτικό, πολιτιστικό και ευρύτερα πολιτισμικό γίγνεσθαι. Το «Αναλυτικό Πρόγραμμα για τα Δημόσια Σχολεία της Κυπριακής Δημοκρατίας» εδράζεται σε τρεις βασικούς άξονες, που αφορούν:

α. Σε ένα συνεκτικό και επαρκές σώμα γνώσεων

Με τη διδασκαλία του μαθήματος επιδιώκεται οι μαθητές/τριες να αποκτήσουν ένα συνεκτικό και επαρκές σώμα γνώσεων γύρω από το περιεχόμενο της Φιλοσοφίας και της Λογικής, άρρηκτα δεμένο με τις στάσεις και δεξιότητες που καλείται να υιοθετήσει ο σύγχρονος άνθρωπος.

β. Στην καλλιέργεια αξιών, υιοθέτηση στάσεων και επίδειξη συμπεριφορών, που διακρίνουν τον δημοκρατικό πολίτη

Με τη διδασκαλία του μαθήματος επιδιώκεται οι μαθητές/τριες να οδηγηθούν στην αυτογνωσία και στον αυτοκαθορισμό τους ως ατόμων, κοινωνικών υπάρξεων και ενεργών πολιτών, ώστε να καταστούν υπεύθυνοι πολίτες ικανοί να συμβάλουν στη συμφιλίωση και την καλλιέργεια αμοιβαίας εμπιστοσύνης μεταξύ των ανθρώπων και των λαών και να προάγουν θεμελιώδεις αξίες, όπως η δημοκρατία και η ελευθερία.

γ. Στην καλλιέργεια κομβικών ιδιοτήτων, ικανοτήτων και δεξιοτήτων που απαιτούνται από την κοινωνία του 21ου αι.

Με τη διδασκαλία του μαθήματος επιδιώκεται οι μαθητές/τριες να καλλιεργήσουν δεξιότητες που σχετίζονται με το αντικείμενο της Φιλοσοφίας και της Λογικής προσεγγίζοντας στοχαστικά τα θεμελιώδη ερωτήματα που ανέκαθεν θέτει ο άνθρωπος, και τα οποία σχετίζονται με την ύπαρξή του και το

νόημά της, προσεγγίζοντας κριτικά τις απαντήσεις που κατά καιρούς έχουν δοθεί σ' αυτά. Επιδιώκεται, συνεπώς, να καλλιεργήσουν δεξιότητες που σχετίζονται με την κριτική-δημιουργική σκέψη αλλά και την αναστοχαστική διαχείριση της φιλοσοφικής σκέψης.

3. Η ιδιαίτερη δομή του «Αναλυτικού Προγράμματος Λογικής-Φιλοσοφίας Λυκείου»

Το «Αναλυτικό Πρόγραμμα Λογικής-Φιλοσοφίας Λυκείου» ακολουθεί τον δομημένο διαχωρισμό σε «Θεματικές Ενότητες», που αναφέρονται σε θεμελιακά ερωτήματα της Φιλοσοφίας και της Λογικής και τα οποία τέμνουν κάθετα τη διαχρονική διάσταση της φιλοσοφικής σκέψης. Στο εσωτερικό των «Θεματικών Ενοτήτων» επιχειρείται η γραμμική-διαχρονική εξέταση των φιλοσοφικών ερωτημάτων και εννοιών με αναφορά στους κυριότερους σταθμούς από την αρχαία ελληνική μέχρι και τη σύγχρονη δυτική φιλοσοφία. Για παράδειγμα, η έννοια και η ουσία του «Φιλοσοφικού Ερωτήματος» δεν μπορεί, σε καμιάν περίπτωση, να αγνοήσει την κοσμογονία και την οντολογία των προσωκρατικών φιλοσόφων, τα ερωτήματα δηλαδή για την αρχή και τη δομή του κόσμου που υπερβαίνουν, για πρώτη φορά, την πλάνη της μυθολογικά θεμελιωμένης παράδοσης. Οι «Θεματικές Ενότητες» διαχωρίζονται σε «Επιμέρους Θεματικές Ενότητες», οι οποίες αφορούν, ακριβώς, στο επιμέρους περιεχόμενο των γενικών ενοτήτων και για τις οποίες προτείνεται ενδεικτικά ο διδακτικός χρόνος. Κάθε «Επιμέρους Θεματική Ενότητα» συνοδεύεται από τους «Δείκτες Επιτυχίας» και τους «Δείκτες Επάρκειας» του μαθήματος, ώστε η διδακτική προσέγγιση να παραμένει στοχευμένη στο γενικό πλαίσιο που ορίζει το «Αναλυτικό Πρόγραμμα Λογικής-Φιλοσοφίας Λυκείου» και να διευκολύνει την από μέρους του/της εκπαιδευτικού στοχευμένη και έντιμη διαμορφωτική ή τελική αξιολόγηση. Το έργο του/της εκπαιδευτικού διευκολύνει η παραπομπή σε συγκεκριμένα κεφάλαια και υποκεφάλαια των διδακτικών εγχειριδίων του μαθήματος. Στο ίδιο σημείο του «Αναλυτικού Προγράμματος Λογικής-Φιλοσοφίας Λυκείου» ο/η εκπαιδευτικός συναντά πρόσθετες παραπομπές σε πρωτογενείς και δευτερογενείς πηγές της Φιλοσοφίας, οι οποίες μπορούν να αξιοποιηθούν – κατά την κρίση του/της εκπαιδευτικού – είτε για εμβάθυνση στις «Επιμέρους Θεματικές Ενότητες» είτε για ανάθεση «Συνθετικών/Ερευνητικών Εργασιών (Projects)» είτε για τη σύνθεση των εξεταστικών δοκιμίων του μαθήματος. Αρκετές από τις πηγές αυτές εμφανίζονται και στα διδακτικά εγχειρίδια του μαθήματος.

4. Διδακτική Μεθοδολογία

Ο σχεδιασμός του κάθε μαθήματος Λογικής-Φιλοσοφίας πρέπει να έχει ως γνώμονα τους «Δείκτες Επιτυχίας» και τους «Δείκτες Επάρκειας» των «Επιμέρους Θεματικών Ενοτήτων». Η φύση του μαθήματος προϋποθέτει, εξ' ορισμού, μία διαφορετική σχέση αλλά και θέση εκπαιδευτικού και μαθητή/τριας στο επικοινωνιακό πλαίσιο που ορίζουν οι επιμέρους διδασκαλίες. Ακολουθώντας, κατά βάση, τη σωκρατική-μαιευτική μέθοδο διδασκαλίας ο/η εκπαιδευτικός στοχεύει, πρωτίστως, στην εκδίπλωση της σκέψης του/της μαθητή/τριας και στην αποκάλυψη του φύσει ενυπάρχοντος περιεχομένου. Ο/Η μαθητής/τρια αναγνωρίζεται και αντιμετωπίζεται ως οντότητα, ως πρόσωπο και ως αξία του/της οποίου/οποίας η ικανότητα της σκέψης πρέπει να χειραφετηθεί και να διευρυνθεί. Συνεπώς, η διδασκαλία δομείται στη συζήτηση, στη βάση εισαγωγικών, κυρίως, ερωτημάτων που λειτουργούν εναυσματικά για την περαιτέρω ανάπτυξη των νοηματικών αξόνων της κάθε «Θεματικής Ενότητας».

Είναι προφανές ότι η μονολιθική οργάνωση της τάξης και η ευθεία μετάδοση γνώσεων, στάσεων και αξιών δεν μπορεί να συμβάλει στην απόκτηση κομβικών δεξιοτήτων, όπως η κριτική σκέψη και η κριτική αυτοδυναμία των μαθητών/τριών. Τα φιλοσοφικά κείμενα, ως πρωτογενείς πηγές, έχουν κεντρικό ρόλο στη δόμηση της διδασκαλίας, αφού δίνουν το έναυσμα για το ξεδίπλωμα των ουσιαστικότερων εννοιών του εκάστοτε μαθήματος και το άνοιγμα των φιλοσοφικών εννοιών προς την κοινωνική και πολιτισμική πραγματικότητα, προσφέροντας ταυτόχρονα τις αναγκαίες πυρηνικές γνώσεις.

Οι μαθητές/τριες διαλέγονται με τα φιλοσοφικά κείμενα ακολουθώντας τη συστηματικότητα του φιλοσοφικού στοχασμού. Η τριβή με τα κείμενα, η απορία, ο διάλογος, η συζήτηση, η λογική και το επιχείρημα επανέρχονται στο επικοινωνιακό πλαίσιο κάθε διδακτικής πράξης, καλλιεργώντας έτσι τις δεξιότητες του «σκέπτεσθαι» και του «κρίνειν», δεξιότητες που καθίστανται αναγκαίες για κάθε πτυχή του βίου, του πολιτισμού και της επιστήμης. Ο/Η εκπαιδευτικός καλείται να αποφύγει τον ρητορικό σχολαστικισμό και τη μετάδοση γνώσεων ξεκομμένων από το ιστορικό και κοινωνικό γίνεσθαι των μαθητών/τριών. Η φιλοσοφική ενασχόληση έχει ως στόχο τη σύνθεση της θεωρητικής γνώσης με την πράξη· δεν γίνεται – όπως παρατηρεί ο Αριστοτέλης – για να μάθουμε απλώς τι είναι αρετή, αλλά για να γίνουμε ενάρετοι (*Ηθικά Νικομάχεια* 1103b26-28).

Οι μεθοδολογικές προσεγγίσεις των εκπαιδευτικών, που καλούνται να διδάξουν το μάθημα Λογικής-Φιλοσοφίας, θα πρέπει να στοχεύουν – μέσα στο πλαίσιο των «Δεικτών Επιτυχίας» και των «Δεικτών Επάρκειας» του κάθε μαθήματος – στην υπέρβαση των στερεότυπων αντιλήψεων και των σύγχρονων μύθων, ακολουθώντας έτσι τις πηγές και τις απαρχές της φιλοσοφικής σκέψης, όπως αποτυπώνεται στην προσωκρατική Φιλοσοφία: ως αναζήτηση της αλήθειας και υπέρβαση της πλάνης και της μυθολογικά θεμελιωμένης παράδοσης.

5. Αξιολόγηση

Η αξιολόγηση (προφορική, γραπτή, διαγνωστική, διαμορφωτική, τελική), που έχουν στη διάθεσή τους οι εκπαιδευτικοί, συνιστά συνεχή και ανοικτή διαδικασία, η οποία αποτελεί οργανικό τμήμα της διδακτικής μεθοδολογίας. Μέσα ακριβώς από τη διαδικασία αυτήν οι εκπαιδευτικοί συνειδητοποιούν το βαθμό αποτελεσματικότητας των μεθόδων και των στρατηγιών που εφάρμοσαν, αλλά και των μέσων που χρησιμοποίησαν στη διδακτική πράξη, ελέγχοντας τη συνάφεια ανάμεσα στους «Δείκτες Επιτυχίας» και τους «Δείκτες Επάρκειας», στους οποίους δομείται η ουσία της διδακτικής πράξης. Η αξιολόγηση των μαθητών/τριών θα πρέπει να γίνεται μέσα από πολλαπλές και εναλλασσόμενες μορφές, όπως: (α) η προφορική και η γραπτή εξέταση, όπου δίδεται σημασία όχι μόνο στις βασικές - πυρηνικές γνώσεις του μαθήματος αλλά, κυρίως, στην ικανότητα της κριτικής - αναστοχαστικής σκέψης των μαθητών/τριών και (β) οι μικρές ή μεγαλύτερες «Διαθεματικές/Διεπιστημονικές Συνθετικές/Ερευνητικές Εργασίες (Projects)» σε θεμελιώδη ζητήματα που απασχολούν τη Φιλοσοφία και τη Λογική. Στην περίπτωση των «Συνθετικών/Ερευνητικών Εργασιών (Projects)» θα πρέπει να αξιολογείται η επιστημονική δομή και μορφή της εργασίας (πίνακας περιεχομένων, υποσημειώσεις, παραπομπές, βιβλιογραφία κ.ά.), αλλά και η ικανότητα των μαθητών/τριών να παρουσιάσουν το θέμα της εργασίας τους στην ολομέλεια της τάξης.

6. Διδακτικά Εγχειρίδια¹:

Στ. Βιρβιδάκης, Βασ. Καρασμάνης, Χαρ. Τουρνά, *Αρχές Φιλοσοφίας. Β' Γενικού Λυκείου. Θεωρητική Κατεύθυνση* [Βιβλίο Μαθητή], ΥΠΑΔΒΘ, Αθήνα, ΙΤΥΕ-«ΔΙΟΦΑΝΤΟΣ» 2012.

Στ. Βιρβιδάκης, Βασ. Καρασμάνης, Χαρ. Τουρνά, *Αρχές Φιλοσοφίας. Β' Γενικού Λυκείου. Θεωρητική Κατεύθυνση* [Βιβλίο Καθηγητή], ΥΕΠΘ-ΠΙ, Αθήνα, ΟΕΔΒ [χ.χ.].

Διον. Αναπολιτάνος, Δημ. Γαβαλάς, Απ. Δέμης, Κων. Δημητρακόπουλος, Βασ. Καρασμάνης, *Λογική. Θεωρία και Πρακτική. Γ' Ενιαίου Λυκείου. Θετική και Θεωρητική Κατεύθυνση. Μάθημα Επιλογής* [Βιβλίο Μαθητή], ΥΕΠΘ-ΙΕΠ, Αθήνα, ΙΤΥΕ-«ΔΙΟΦΑΝΤΟΣ» 2012.

Δημήτρης Πορτίδης, *Προτασιακός Λογισμός. Η Αληθοσυναρτησιακή Λογική* [Σημειώσεις Καθηγητή], Λευκωσία, ΥΠΠ-ΥΑΠ 2016.

Θεοδόσιος Ν. Πελεγρίνης, *Αρχές Φιλοσοφίας. Β' Ενιαίου Λυκείου. Θεωρητική Κατεύθυνση*, [Βιβλίο Μαθητή], ΥΕΠΘ-ΠΙ, Αθήνα, ΟΕΔΒ 2002 [διαθέσιμο σε ψηφιακή μορφή στον ιστοχώρο του μαθήματος στην ιστοσελίδα του ΥΠΠ].

Νίκος Ορφανίδης, *Φιλοσοφία Γ' Ενιαίου Λυκείου*, [Βιβλίο Μαθητή], ΥΠΠ-ΥΑΠ 2003.

Νίκος Ορφανίδης, *Φιλοσοφία Β' και Γ' Λυκείου* [Βοήθημα Καθηγητή], ΥΠΠ-ΥΑΠ, 1999.

---

¹ Όλα τα Διδακτικά Εγχειρίδια είναι διαθέσιμα και σε ψηφιακή – ηλεκτρονική μορφή στον ιστοχώρο του μαθήματος στην ιστοσελίδα του Υπουργείου Παιδείας και Πολιτισμού.

7. Διδακτικός Χρόνος:

Το μάθημα της Λογικής-Φιλοσοφίας στη Β' και Γ' Λυκείου διδάσκεται τέσσερις (4) περιόδους την εβδομάδα. Συνεπώς, το σύνολο των διδακτικών περιόδων ανέρχεται στις εκατόν είκοσι τέσσερις (124). Η γενική κατανομή των διδακτικών περιόδων έχει, ενδεικτικά, ως εξής:

	Διδακτικές Περίοδοι
Διαθέσιμος Διδακτικός Χρόνος	112
Συνθετικές – Ερευνητικές Εργασίες (Projects)	8
Επαναλήψεις – Αξιολογήσεις	4
Σύνολο	124

Διευκρινίζεται ότι κατά τη διάρκεια της σχολικής χρονιάς οι μαθητές/τριες έχουν υποχρέωση να εκπονήσουν μίαν, τουλάχιστον, «Συνθετική/Ερευνητική Εργασία (Project)» υπό τη συνεχή παρακολούθηση και καθοδήγηση των διδασκόντων. Συνεπώς, στο σύνολο των διδακτικών περιόδων συνυπολογίζονται οι διδακτικές περίοδοι για «Συνθετικές/Ερευνητικές Εργασίες (Projects)», αφού αυτές εντάσσονται λειτουργικά στο μάθημα, με την επίλυση αποριών και τη διακριτική καθοδήγηση των μαθητών/τριών, κατά τη διάρκεια ολόκληρου του τετραμήνου. Η λεπτομερής κατανομή του διδακτικού χρόνου ανά «Θεματική Ενότητα», όπως γίνεται πιο κάτω, κυμαίνεται από τη μία (1) μέχρι και τις τέσσερις (4) διδακτικές περιόδους και ανέρχεται συνολικά, μαζί με τον χρόνο που διατίθεται για τις «Συνθετικές/Ερευνητικές Εργασίες (Projects)» στις εκατόν είκοσι (120) διδακτικές περιόδους. Ξεχωριστά υπολογίζεται μόνο ο χρόνος των επαναλήψεων και αξιολογήσεων των τετραμήνων, που ανέρχεται στις τέσσερις (4) διδακτικές περιόδους και αφαιρείται από το σύνολο των εκατόν είκοσι τεσσάρων (124) διδακτικών περιόδων που αναλογούν στο μάθημα. Η κατανομή του διδακτικού χρόνου στο Αναλυτικό Πρόγραμμα, αν και ενδεικτική, γίνεται ώστε να καταστεί εφικτή η κάλυψη των «Δεικτών Επιτυχίας» και «Δεικτών Επάρκειας» του μαθήματος. Ο/Η εκπαιδευτικός έχει το δικαίωμα να κάνει, μερική, ανακατανομή του διδακτικού χρόνου αναλόγως των ικανοτήτων και του ενδιαφέροντος των μαθητών/τριών του/της. Ωστόσο, η υπερβολική προσκόλληση σε μίαν από τις «Επιμέρους Θεματικές Ενότητες» πρέπει να αποφεύγεται, καθώς η διάθεση του επιπρόσθετου χρόνου λειτουργεί εις βάρος των υπόλοιπων «Θεματικών Ενότητων».

8. Περίγραμμα Περιεχομένου:

Στο **Αναλυτικό Πρόγραμμα Λογικής-Φιλοσοφίας της Β' Λυκείου**, το ενδιαφέρον επικεντρώνεται στις παραμέτρους που θα καταστήσουν τους αυριανούς ανθρώπους, πολίτες και επιστήμονες, ικανούς να απορροούν και να σιέφτονται αντιλαμβανόμενοι/νες τη διαρκή εξέλιξη της γνώσης. Στο τμήμα που αφορά στη Φιλοσοφία εξετάζονται ζητήματα όπως «το φιλοσοφικό ερώτημα», «η φιλοσοφική σκέψη», «το φιλοσοφικό επιχείρημα», «ο άνθρωπος και ο κόσμος», «η Φιλοσοφία και η επιστήμη», η «Φιλοσοφία και η κοινωνία», «η Φιλοσοφία και η ιστορία», «η Φιλοσοφία και η τεχνολογία», «η γλώσσα, η σκέψη και η πραγματικότητα», «η σκέψη πάνω στη σκέψη», «η λέξη και το νόημα», «η δομή της γλώσσας και η δομή της σκέψης», «η αλήθεια και η αληθοφάνεια» κ.ά. Στο τμήμα που αφορά στη Λογική εξετάζονται ζητήματα όπως «η λογική των επιχειρημάτων», «η εγκυρότητα των επιχειρημάτων», «η απόδειξη», «η αληθοτιμή της πρότασης», «οι σύνδεσμοι και οι πίνακες αληθοτιμών», «η συμβολική γλώσσα και οι προτασιακές μεταβλητές», «ο προτασιακός τύπος», «η ταυτολογία και η αντίφαση» κ.ά.

Το **Αναλυτικό Πρόγραμμα Λογικής-Φιλοσοφίας της Γ' Λυκείου** αποτελεί συνέχεια του αντίστοιχου Αναλυτικού Προγράμματος της Β' Λυκείου. Στο τμήμα που αφορά στη Φιλοσοφία εξετάζονται ζητήματα όπως «ο νους», «το σώμα», «η πράξη», «η τεχνητή νοημοσύνη», «οι αξίες, ο ηθικός άνθρωπος και οι νόμοι», «τα κριτήρια και οι δυνατότητες ηθικής σκέψης και ηθικής πράξης», «το δίκαιο, η κοινωνία και η πολιτεία», «ο οικουμενικός άνθρωπος», «η δημοκρατία», «η Αισθητική», «η τέχνη», «το Ωραίο», «ο πολιτισμός», «το περιβάλλον» κ.ά. που εμπίπτουν, κυρίως, στο πεδίο της Μεταφυσικής, της Ηθικής και της Αισθητικής. Στο τμήμα που αφορά στη Λογική επαναφέρονται (χωρίς εμβάθυνση) ζητήματα που οι μαθητές/τριες έχουν διδαχτεί στη Β' Λυκείου. Τα ζητήματα αυτά αφορούν στην Προτασιακή Λογική και κυρίως στα όσα σχετίζονται με το «Επιχείρημα» - την εγκυρότητα και την ορθότητά του - και τα οποία οι μαθητές συναρμολογούν με τα αντίστοιχα θέματα που εξετάζουν στις θεματικές ενότητες της Φιλοσοφίας. Συνεπώς, στη Γ' Λυκείου το βάρος πέφτει κυρίως σε θέματα Φιλοσοφίας που εμπίπτουν στους κλάδους της Μεταφυσικής, της Ηθικής και της Αισθητικής.